MEB ÖYSS (Ölçme ve Değerlendirme Sistemi) Senaryo 3 Formatına Uygundur

2026-2027 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI

..... ORTAOKULU

8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAVI (SENARYO 3)

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ			
Adı - Soyadı:	.....	**Sınıfı / Şubesi:**	8 / .....
Okul No:	.....	**Aldığı Not:**	.....

ANT HOCAM

Soru 1 (15 Puan - Kazanım: İTA.8.1.1):
Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda girdiği savaşların maliyetini karşılayabilmek amacıyla ilk kez Kırım Savaşı sırasında İngiltere'den dış borç almıştır. Zamanla alınan bu borçlar ve faizleri ödenemez hale gelince alacaklı Avrupalı devletlerin baskısıyla 1881 yılında Düyûn-ı Umûmiye İdaresi (Genel Borçlar İdaresi) kurulmuştur.

Düyûn-ı Umûmiye İdaresinin kurulması ve Osmanlı Devleti'nin önemli gelir kaynaklarına doğrudan el koyması, Osmanlı'nın hangi egemenlik hakkını ve bağımsızlık alanını doğrudan zedelemiştir? Açıklayınız.

Cevap:
.....
.....
.....
.....

ANT HOCAM

Soru 2 (15 Puan - Kazanım: İTA.8.1.1):
XIX ve XX. yüzyılda Osmanlı aydınları devleti dağılmaktan kurtarmak için çeşitli kurtuluş çareleri aramış ve fikir akımları geliştirmiştir.

Aşağıda verilen tanımların hangi fikir akımına ait olduğunu karşılarına yazınız:

a) Sınırlar içindeki tüm Müslümanları halifenin etrafında birleştirerek devletin birliğini korumayı amaçlayan akım: .....

b) Devletin kurtuluşunun ancak Batı'nın bilim, teknik ve kurumlarını benimseyerek gerçekleşebileceğini savunan akım: .....

ANT HOCAM

Soru 3 (20 Puan - Kazanım: İTA.8.1.2):
Mustafa Kemal, Selanik Askerî Rüştiyesinde öğrenciyken matematik dersindeki üstün başarısıyla öğretmeninin dikkatini çekmiş ve matematik öğretmeni ona "Kemal" adını vermiştir.

Mustafa Kemal'in askerî ortaokulda matematik alanında gösterdiği bu üstün başarı, onun ileriki askerî ve siyasi hayatında hangi zihinsel becerilerine katkı sağlamıştır? İki madde halinde açıklayınız.

Cevap:
1)
.....
.....
2)
.....
.....

ANT HOCAM

Soru 4 (15 Puan - Kazanım: İTA.8.1.3):
Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü Selanik şehri ve askerî idadiyi okuduğu Manastır kenti, Osmanlı Devleti'nin Batı'ya açılan önemli ticaret ve kültür merkezleriydi. Bu şehirlerde çok sayıda yabancı konsolosluk, azınlık okulları ve zengin bir basın-yayın hayatı bulunmaktaydı.

Bu iki şehrin sahip olduğu bu hareketli kültürel ve siyasi ortamın, Mustafa Kemal'in çok yönlü bir lider olarak yetişmesindeki rolünü açıklayınız.

Cevap:
.....
.....

.....
.....

ANT HOCAM

Soru 5 (15 Puan - Kazanım: İTA.8.1.4):
Mustafa Kemal, 1905 yılında Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisinden mezun olduktan sonra ilk görev yeri olan Şam'daki 5. Ordu'ya atanmıştır. Burada devletin kötü gidişatına çözüm bulabilmek amacıyla arkadaşlarıyla birlikte gizlice "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni kurmuştur.

Mustafa Kemal'in ilk görev yerinde böyle bir cemiyet kurması onun hangi kişisel ve mesleki özelliklerini kanıtlar? İki özellik yazınız.

Cevap:

1. .....
   .....
   2
)
.....
.....

ANT HOCAM

Soru 6 (20 Puan - Kazanım: İTA.8.2.1):
Çarlık Rusyası, Balkanlar'daki Slav kökenli milletleri bir bayrak altında toplama politikası (Panslavizm) izleyerek sıcak denizlere (Akdeniz'e) inmeyi hedeflemiştir. Bu durum özellikle Balkanlar'da geniş topraklara ve farklı milletlere sahip olan Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Osmanlı Devleti'ni ciddi şekilde tehdit etmiştir.

Rusya'nın Panslavizm politikasının Osmanlı Devleti ve Avusturya-Macaristan üzerindeki tehdit edici etkisini gerekçelendirerek açıklayınız.

Cevap:
.....
.....
.....
.....

ANT HOCAM

CEVAP ANAHTARI VE DERECELİ PUANLAMA RUBRİĞİ (ANT HOCAM)

Soru 1 (15 Puan - İTA.8.1.1)

- **Örnek Cevap:** Düyûn-ı Umûmiye İdaresinin kurulması Osmanlı Devleti'nin **ekonomik bağımsızlığını** ve **mali egemenlik haklarını** doğrudan zedelemiştir. Yabancı devletlerin Osmanlı gelirlerine el koyması, devletin kendi kaynakları üzerinde tasarruf yetkisini kaybetmesine (yarı sömürge durumuna düşmesine) yol açmıştır.
- **Puanlama Rubriği:**
    - **15 Puan:** "Ekonomik/Mali bağımsızlık" veya "Mali egemenlik" kavramlarını doğru tespit edip devlete etkisini eksiksiz açıklayan cevaplar.
    - **10 Puan:** Yalnızca "Ekonomik bağımsızlık zedelenmiştir" diyen ancak açıklama kısmını eksik bırakan cevaplar.
    - **0 Puan:** Yanlış veya ilgisiz cevaplar.

Soru 2 (15 Puan - İTA.8.1.1)

- **Örnek Cevap:**
    - a) **İslamcılık (Ümmetçilik)** *(7.5 Puan)*
    - b) **Batıcılık** *(7.5 Puan)*
- **Puanlama Rubriği:**
    - **15 Puan:** Her iki fikir akımının da doğru yazılması.
    - **7.5 Puan:** Sadece bir fikir akımının doğru yazılması.
    - **0 Puan:** Yanlış veya boş bırakılan cevaplar.

Soru 3 (20 Puan - İTA.8.1.2)

- **Örnek Cevap (Her biri 10 Puan):**
    a. **Mantıklı ve analitik düşünme becerisi:** Olayları sebep-sonuç ilişkisi içinde değerlendirmesini sağlamıştır.
    b. **Stratejik ve planlı hareket etme becerisi:** Askerî harekâtlarda ve siyasi kararlarda akılcı ve mantıklı kararlar almasına katkı sunmuştur.
    (Alternatif kabuller: Problem çözme yeteneği, ileri görüşlülük, somut ve objektif değerlendirme yapabilme).
- **Puanlama Rubriği:**
    - **20 Puan:** İki zihinsel beceriyi doğru yazıp açıklayan cevaplar.

    - **10 Puan:** Sadece bir zihinsel beceriyi doğru yazıp açıklayan cevaplar.
    - **0 Puan:** Yanlış veya ilgisiz cevaplar.

Soru 4 (15 Puan - İTA.8.1.3)

- **Örnek Cevap:** Farklı kültürlerin, fikirlerin ve yayınların bulunduğu bu kozmopolit ortam, Mustafa Kemal'in **farklı düşüncelere hoşgörüyle bakmasını**, **dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmesini**, **Batı medeniyetini tanımasını** ve **fikir dünyasının zenginleşerek çok yönlü bir lider olmasını** sağlamıştır.
- **Puanlama Rubriği:**
    - **15 Puan:** Fikir dünyasının gelişimi, farklı kültürleri tanıma ve çok yönlülük vurgusunu eksiksiz yapan cevaplar.
    - **8 Puan:** Yalnızca "fikirleri gelişmiştir" şeklinde yüzeysel açıklama yapan cevaplar.
    - **0 Puan:** Yanlış veya ilgisiz cevaplar.

Soru 5 (15 Puan - İTA.8.1.4)

- **Örnek Cevap (İki özellik yazılması yeterlidir):**
    a. **Vatanseverlik / Mefkûrecilik (İdealistlik):** Ülkenin kötü gidişatına kayıtsız kalmayıp çözüm arayışına girmesi.
    b. **Liderlik ve Örgütleyicilik (Teşkilatçılık):** Arkadaşlarını bir araya getirerek gizlice bir cemiyet kurma organizasyonunu üstlenmesi.
    (Alternatif kabul: İnisiyatif alma, bağımsızlık tutkusu).
- **Puanlama Rubriği:**
    - **15 Puan:** İki kişisel/mesleki özelliği doğru tespit eden cevaplar.
    - **7.5 Puan:** Sadece bir özelliği doğru tespit eden cevaplar.
    - **0 Puan:** Yanlış veya ilgisiz cevaplar.

Soru 6 (20 Puan - İTA.8.2.1)

- **Örnek Cevap:** Hem Osmanlı Devleti hem de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu **çok uluslu (bünyesinde farklı milletleri barındıran)** yapılara sahipti. Rusya'nın Panslavizm politikası, bu devletlerin egemenliği altındaki Slav halkları isyana teşvik etmiş, bu durum her iki imparatorluğun da **toprak bütünlüğünü ve iç huzurunu tehdit ederek dağılma/parçalanma tehlikesi** yaratmıştır.
- **Puanlama Rubriği:**

- **20 Puan:** "Çok uluslu yapı" vurgusunu yaparak her iki devletin parçalanma tehlikesi yaşadığını gerekçesiyle açıklayan cevaplar.
- **10 Puan:** Yalnızca isyan çıkardığını belirten fakat "çok uluslu yapı" ve "dağılma tehdidi" gerekçesine değinmeyen cevaplar.
- **0 Puan:** Yanlış veya ilgisiz cevaplar.